

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ
ДЕРЖАВИ**

**XVII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція,
присвячена Дню юриста**

07 жовтня 2025 року

ТОМ 3

**Одеса
ОДУВС
2025**

швидкого та справедливого захисту цивільних прав в умовах сучасного правового порядку.

Література:

1. Ратушна Б.П. До питання про форми захисту цивільних прав в Україні. *Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції*. 2025. С. 481-483. URL: <https://surl.cc/setjmq>

2. Олешко О.М. Поняття та сутність позову про визнання права власності. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. С. 294-299. URL: <https://surl.li/ekakuu>

3. Ратушна Б.П. Самозахист як форма захисту цивільних прав в умовах воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 1.88. 2025. С. 401-406. URL: <https://surl.li/oaoc1q>

4. Пахомова А.О. Правова природа неюрисдикційних форм захисту приватних прав. *Матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції*. 2025. С. 113-115. URL: <https://surl.li/aopngh>

МИРОВА УГОДА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА СУДОВОМУ РОЗГЛЯДУ

*Вікторія Ройляну, Катерина Хитра,
здобувачки вищої освіти інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ.
Науковий керівник: І.С. Андрієнко,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін інституту права та безпеки*

Сучасні реалії спонукають до необхідності пошуку нових, більш ефективних способів вирішення цивільних спорів. Хоча судова система продовжує розвиватися, зростає розуміння того, що не завжди судовий розгляд є оптимальним рішенням. Як ефективна альтернатива судовому розгляду, мирова угода яка пропонує сторонам конфлікту можливість самостійно визначити оптимальний спосіб вирішення спору. Завдяки гнучкості та одноголосного ухвалення рішення усіма учасниками справи, мирові угоди стали аби як актуальними під час воєнного стану, адже через це судовий спосіб вирішення конфліктів стає ще більш тривалішим процесом, тому однією з альтернатив стає саме, укладення мирової угоди. Науковці продовжують вивчення такого даного способу урегулювання конфліктів, тому в процесі аналізу виникає багато суперечливих питань.

Аналіз судової практики свідчить, що основною проблемою визнання мирової угоди є активна роль суду у формуванні її змісту. Суд часто відступає від принципу безпосереднього визнання волевиявлення сторін, самостійно вилучаючи, доповнюючи або уточнюючи окремі положення

угоди. Такий підхід суду суперечить принципу свободи договору і порушує права сторін, які самостійно визначили умови врегулювання спору. В результаті чого, сторони можуть бути поставлені перед фактом зміненої угоди, з якою вони не погоджувалися.

Ч. 1. Ст. 207 Цивільного процесуального кодексу (далі - ЦПК) зазначає, що мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. У мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб. Сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу. [1]

Аналізуючи законодавство, можемо визначити, що на відміну від звичайних цивільно-правових договорів, мирова угода укладається не з метою встановлення нових прав та обов'язків, а для припинення вже існуючого спору. Вона є результатом взаємних поступок сторін і спрямована на досягнення процесуальної мети - припинення судового розгляду. Окрім того, укладення мирової угоди можливе лише за умови відкритого виконавчого провадження.

Мирова угода є унікальним процесуальним інструментом, який відрізняється від відмови в позову чи його визнання саме своєю взаємністю. На відміну від односторонніх дій, мирова угода передбачає взаємні поступки сторін, що дозволяє їм досягти компромісу. Відповідно мирова угода повинна містити в собі певні особливості, які відокремлюють та уособлюють її.

Такими особливостями є: мирова угода повинна містити точне та вичерпне визначення прав та обов'язків кожної зі сторін, не залишаючи місця для сумнівів;

мирову угоду можна укласти виключно в рамках позовного провадження на будь-якому його етапі; ініціаторами мирової угоди можуть виступати виключно сторони процесуальних та виконавчих правовідносин, або треті особи, чії права та інтереси безпосередньо зачіпаються спором[3]; прокурор, органи державної влади та представники інших осіб не можуть бути ініціаторами мирової угоди. Тільки державні або приватні виконавці, які ведуть виконавче провадження, можуть подати до суду клопотання про затвердження мирової угоди; немає можливості визнання недійсною мирової угоди, укладеної сторонами в позовному провадженні. Так, як зазначає Д. Луспенік, умови мирової мають бути сформульовані так, щоб у майбутньому в сторін із цього приводу не виникало розбіжностей, щоб вони були спроможні виконати умови мирової угоди, а також щоб вона не суперечила закону та не порушувала законні інтереси інших осіб [8, с. 310].

Аналізуючи особливості важливим є те, що невиконання мирової угоди не залишає потерпілу сторону беззахисною. Вона має право звернутися до суду з позовом про її примусове виконання, навіть якщо не було попередньої спроби виконання через державну виконавчу службу. Відповідно, зазначивши особливості, випливають наслідки які надають процесу укладання мирової угоди більше переваг ніж судовому розгляду.

На думку, Котенко Я. В., такими перевагами є: доступність та плавний перехід. Процедура органічно вписується в судовий процес, забезпечуючи сторонам можливість «м'якого» переходу від судового розгляду до пошуку компромісу. Такий підхід мінімізує психологічний дискомфорт та сприяє більш конструктивному діалогу. Фінансова доступність, тобто, відсутність додаткових витрат робить процедуру доступною для всіх учасників судового процесу. Вартість її проведення покривається за рахунок вже сплаченого судового збору, що є важливим фактором, особливо для осіб з обмеженими фінансовими можливостями. Гарантія захисту прав, що полягає в подачу позову до суду передбачає зупинення строку позовної давності. Таким чином, сторони можуть спокійно перейти до процедури врегулювання спору без ризику втратити право на захист у суді. Можливість повернення половини судового збору при успішному врегулюванні спору є додатковою мотивацією для сторін досягти згоди. Такий стимул сприяє активнішим переговорам та швидшому вирішенню спору [5, с.296].

У випадку невиконання стороною зобов'язань за мировою угодою, інша сторона має право звернутися до суду з позовом про примусове виконання. Відсутність попереднього звернення до державного виконавця не є перешкодою для розгляду такого позову судом [6, с.73].

Мирова угода в цивільному процесі та виконавчому провадженні є яскравим проявом принципу диспозитивності, надаючи сторонам широкі повноваження самостійно врегулювати спірні питання. Цей інструмент має подвійну правову природу: з одного боку, він регулюється нормами цивільного процесуального права, які визначають порядок його укладення та затвердження судом, а з іншого – підпадає під дію норм цивільного права, що визначають зміст та юридичні наслідки укладеної угоди. Таким чином, мирова угода є своєрідним містком між процесуальними та матеріальними правовідносинами [4, с. 168].

Основна проблема визнання мирової угоди полягає в надмірному втручанні суду у її зміст. Суд часто відходить від волі сторін, самовільно пропонуючи умови угоди. Це суперечить принципу свободи договору та порушує права сторін, які самі визначили умови врегулювання спору. Для того щоб мирову угоду було затверджено судом, вона має містити лише виконувані умови. Це означає, що сторони повинні мати можливість виконати всі свої зобов'язання за цією угодою. Якщо ж суд дійде висновку,

що деякі умови угоди є неможливими для виконання (наприклад, суперечать закону або суспільним інтересам), то він відмовить у затвердженні такої угоди, хоча чинний ЦПК України не надає вичерпного переліку таких умов, можна припустити, що це умови, які не можуть бути виконані через об'єктивні обставини, відповідне питання стосовно умов які не можуть бути виконаними залишаються на розгляд суду і залежать лише від суб'єктивної думки головуєчого судді.

За результатом дослідженого можемо зробити висновки, що **мирова угода** – це добровільна домовленість між сторонами спору про припинення або зміну існуючих між ними зобов'язань. Вона є ефективним інструментом вирішення спорів, оскільки дозволяє сторонам самим визначити умови врегулювання, уникаючи тривалих і витратних судових процесів. Перевагами такої угоди є в першу чергу те, що сторони самі визначають умови врегулювання, що дозволяє знайти оптимальне рішення для обох сторін.

Незважаючи на те, що мирові угоди є ефективним способом вирішення спорів, в Україні цей інститут не набув широкого поширення. Причини цього пов'язані з недосконалістю законодавства та низкою проблем на практиці. Для зміни ситуації необхідно удосконалити правове регулювання мирових угод, забезпечити надійний захист прав учасників процесу та підвищити довіру до цього інструменту [7, с.185].

Отже, мирова угода є альтернативним варіантом рішення конфлікту без судового втручання, але вона містить в собі особливості які викликають окремі аспекти суперечливості зі сторони прийняття рішення судом про винесення ухвали щодо виконання зобов'язань мирової угоди.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

2. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

3. Бутрин – Бока Н., Чорний А., Мирова угода: новели національного цивільного процесуального законодавства. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 4. С. 159 – 162

4. Гринько С.Д., Ромась М.І. Мирова угода у цивільному процесі як забезпечення принципу диспозитивності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 80. С. 163 -169

5. Котенко Я.В., Особливості впровадження мирової угоди: вітчизняна практика та зарубіжний. досвід. *Часопис Київського університету права «Студентська трибуна»*. 2020. Вип. 1. С. 295 – 299

6. Куницький Є . В. Мирова угода як форма примирення сторін у цивільному процесі. *Право і суспільство*. 2020. Вип. 3. С. 68 – 74

7. Опарін К.Г. та Атаманчук І. В. Правова природа мирової угоди в цивільному процесі України. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. Вип. 6. С. 185 – 190

8. Позовне провадження: монографія / В.В. Комаров, Д.Д. Луспенник, П.І. Радченко та ін.; за ред. В.В. Комарова. Харків: Право. 2021. 552 с.

ДЕЯКІ ДИСКУСІЇ НАВКОЛО ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

І.О. Сорока,

*доктор філософії в галузі права,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
інституту права та безпеки,*

Одеського державного університету внутрішніх справ

У сфері регулювання господарських відносин січень 2025 року ввійшов як час революційних змін. Саме в цей час був прийнятий Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб», прикінцевими та перехідними положеннями якого передбачена втрата чинності Господарського кодексу України (надалі – ГК України) з серпня 2025 року. Такий підхід є відображенням підходу, який свого часу був закріплений у змісті Концепції оновлення Цивільного кодексу України (надалі – Концепція), а саме в частині беззастережної ліквідації ГК України як антиринкового акта, що позиціонується розробниками в якості однієї з передумов проведення подальших рекодифікаційних робіт нормативних приписів приватного права.

Дане питання набуває визначального відтінку з огляду на форму та зміст господарського права як галузі права з позиції класичного та формального підходу до детермінації будь-якої галузі права, а саме з огляду на наявність специфічного предмету правового регулювання та відповідного методу чи наявності (відсутності) релевантного кодифікованого нормативного акту, який би зосередив нормативний матеріал, який формує механізм правового регулювання відповідних суспільних відносин. Саме це й обґрунтовує наявну суперечливість прихильників господарсько-правової та цивільно-правової доктрини приватного права в українській правовій системі. У зв'язку з цим виникає досить назріле питання: чи є на сьогодні підстави говорити про певну сукупність суспільних відносин у сфері господарювання, які є самос-

Лавренюк О. Ю. СОЦІАЛЬНА ПОСЛУГА У ЗМІСТІ ПРЕДМЕТУ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	186
Лалудов В. О., Середницька І. А. ПОСТМОРТАЛЬНА РЕПРОДУКЦІЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СІМЕЙНИХ ПРАВ	189
Маковій В. П. ПРАВОВИЙ СТАТУС ОКРЕМИХ УЧАСНИКІВ ВІДНОСИН В МЕЖАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї.....	193
Мельник Н. О., Риженко І. М. ГОСПОДАРСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ.....	197
Мирза С. С. ПРАВОВА ПРИРОДА МЕДІАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	200
Пашенко О. М. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ КАХОВСЬКОЇ ГЕС В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ.....	203
Пекарчук В. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ ПРАВАМИ ЛЮДИНИ ТА ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ.....	207
Резніченко С. В., Руденко Н. В. ФОРМИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ.....	209
Ройляну В., Хитра К., Андрієнко І.С. МИРОВА УГОДА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА СУДОВОМУ РОЗГЛЯДУ.....	213
Сорока І.О. ДЕЯКІ ДИСКУСІЇ НАВКОЛО ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН.....	217
Сахошкіна В. Р., Ільїна А. О. ВІРТУАЛЬНЕ МАЙНО ЯК НОВИЙ ОБ'ЄКТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	221
Середницька І. А., Церковна О. В. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВИЗНАННЯ ОСОБИ БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ У ПЕРІОД ВІЙНИ: ДОСВІД ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	223
Ситько О. М. МОВНІ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	227